

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ
NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 95 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2570

2023 m. rugpjūčio d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. birželio 12 d. sprendimo Nr. SV-S-989 1.3 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Pritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 95 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-2570 (toliau – Projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui jį tobulinti, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Teikiamo Projekto 2 straipsniu siūloma papildyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 95 straipsnį 3¹ dalimi, įtvirtinant nuostatą: „Jeigu nuo šio kodekso XXI ir XLIV skyriuose nurodytų nusikalstamų veikų nukentėjo nepilnametis, senaties terminas pradedamas skaičiuoti, kai aukai sukanka 35 metai.“ Iš pateiktos nuostatos matyti, kad siekiama įtvirtinti specialiąsias apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taisyklės dėl BK XXI ir XLIV skyriuose numatytų nusikalstamų veikų, siejant senaties termino skaičiavimo pradžios momentą su nukentėjusio asmens amžiumi. Atkreiptinas dėmesys, kad siūloma įtvirtinti nuostata nederą su BK įtvirtintais apkaltinamojo nuosprendžio senaties skaičiavimo principais. BK yra įtvirtintas iš esmės skirtingas, negu Projektu siūlomas nustatyti, apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties modelis, kuris senaties termino skaičiavimo pradžios momentą sieja išimtinai su nusikalstamos veikos padarymu. BK 95 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad senaties terminas skaičiuojamas nuo nusikalstamos veikos padarymo iki nuosprendžio priėmimo dienos. Tai pagrindinė BK nuostata, kuria paremtas BK numatytas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutas. Įtvirtinus Projektu siūlomą teisinį reguliavimą, siejantį senaties termino skaičiavimo pradžios momentą su nukentėjusio asmens amžiumi, būtų išbalansuotos galiojančios apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taisyklės ir pažeista BK teisės normų sistema.

Atsižvelgiant į tai, tikslinga Projekto 2 straipsnio nuostatą dėl senaties termino skaičiavimo pradžios momento sieti su nusikalstamos veikos padarymu, todėl naują BK 95 straipsnio 3¹ dalį siūloma išdėstyti taip: „Jeigu nuo šio kodekso XXI ir XLIV skyriuose numatytų nusikalstamų veikų nukentėjo nepilnametis, senaties terminas negali baigtis anksčiau, negu šiam asmeniui sueina keturiasdešimt penkeri metai.“

2. Analizuojamais aspektais taip pat pažymėtina, kad BK yra įtvirtinti maksimalūs apkaltinamojo nuosprendžio senaties terminai, skaičiuojami nuo nusikalstamos veikos padarymo momento. Jiems suėjus draudžiama asmenį traukti baudžiamajon atsakomybėn net ir tais atvejais, kai asmuo buvo pasislėpęs nuo ikiteisminio tyrimo ar teismo ir senaties eiga

buvo sustojusi. BK 95 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad apkaltinamasis nuosprendis negali būti priimtas, jeigu nuo to laiko, kai asmuo padarė nusikalstamą veiką, praėjo dvidešimt penkeri metai, o nuo to laiko, kai padarė nusikaltimą, susijusį su tyčiniu kito žmogaus gyvybės

atėmimu, – trisdešimt metų ir senaties eiga nenutrūko dėl naujos tyčinės nusikalstamos veikos padarymo. Pažymėtina, kad nurodyti maksimalūs apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai yra taikomi dėl visų BK įtvirtintų nusikalstamų veikų, išskyrus BK 95 straipsnio 9 dalyje nurodytus nusikaltimus, kuriems senatis nėra taikoma. Vienintelė sąlyga nutraukti BK 95 straipsnio 4 dalyje numatytą šių maksimalių terminų skaičiavimą – naujos nusikalstamos veikos padarymas. Tokiu atveju apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis nuo naujos nusikalstamos veikos padarymo momento būtų skaičiuojama iš naujo ir tęstųsi už abi nusikalstamas veikas.

Pažymėtina, kad teikiamo Projekto 2 straipsnio nuostata, pagal kurią dėl BK XXI ir XLIV skyriuose numatytų nusikalstamų veikų senaties termino skaičiavimo pradžios momentas siejamas su nukentėjusio asmens amžiumi, nederą su galiojančiomis BK 95 straipsnio 4 dalies nuostatomis. Įtvirtinus Projekto 2 straipsniu siūlomą teisinį reguliavimą, bendras BK XXI ir XLIV skyriuose numatytų nusikalstamų veikų senaties terminas dažniais atvejais viršytų BK 95 straipsnio 4 dalyje numatytą maksimalią dvidešimt penkerių metų ribą. Pavyzdžiui, pagal galiojančią BK 95 straipsnio 1 dalies e punkto nuostatą už labai sunkaus nusikaltimo įvykdymą nustatytas dvidešimt penkerių metų senaties terminas, kuris skaičiuojamas nuo nusikalstamos veikos padarymo. Vadovaujantis Projekto 2 straipsniu šis terminas būtų skaičiuojamas nuo momento, kai nukentėjusiam asmeniui sueis trisdešimt penkeri metai, vadinasi, įvykdžius BK XXI skyriuje numatytą labai sunkų nusikaltimą mažamečiui (asmeniui, nesulaukusiam keturiolikos metų amžiaus), laiko tarpas nuo nusikalstamos veikos padarymo iki senaties termino pabaigos galėtų siekti beveik šešiasdešimt metų. Todėl pritarus teikiamam Projektui kiltų akivaizdi kolizija tarp Projekto 2 straipsniu siūlomų įtvirtinti ir BK 95 straipsnio 4 dalies nuostatų. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą pažymėjo, kad įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimą).

Pažymėtina, kad tikslinga sistemiškai suderinti Projekto 2 straipsniu siekiamus įtvirtinti specialiuosius senaties terminus su BK 95 straipsnio 4 dalyje įtvirtintais bendraisiais maksimaliais senaties terminais, kuriems suėjus apkaltinamasis nuosprendis negali būti priimtas. Todėl, atsižvelgus į 1 punkte išdėstytus siūlymus, siūloma pakeisti BK 95 straipsnio 4 dalies trečią sakinį ir jį išdėstyti taip: „Tačiau apkaltinamasis nuosprendis negali būti priimtas, jeigu nuo to laiko, kai asmuo padarė nusikalstamą veiką, praėjo dvidešimt penkeri metai, o nuo to laiko, kai padarė nusikaltimą, susijusį su tyčiniu kito žmogaus gyvybės atėmimu, – trisdešimt metų, išskyrus atvejus, kai senaties eiga nutrūko dėl naujos tyčinės nusikalstamos veikos padarymo arba nėra pasibaigęs šio straipsnio 3¹ dalyje numatytas terminas.“

Teisingumo ministras